

Svenska kyrkan i Wien.

En översyn med reflexioner och framtidstankar gjord på uppdrag av Rådet för Svenska kyrkan i utlandet.

Inledning

Det var med nyfikenhet och glädje, och med ett visst mått av bävan, som jag tog på mig uppdraget att göra en genomlysning av Svenska kyrkans arbete i Wien. Nu är det arbetet gjort. För mig har det varit berikande och lärorikt. Framför allt hoppas jag att det kan ge en bild av en församling, som buren av sitt gudstjänstliv har arbetsformer och kontaktytor som sträcker sig runtom i Österrike och i några av länderna runtomkring och gör allt den kan för att arbeta utifrån Svenska kyrkans ledord Tro, öppenhet och hopp.

Jag har försökt att se på församlingens arbete utifrån, samtidigt som jag gjort detta i dialog med dem som har ansvar för församlingens arbete. Mina kunskaper har jag fått på flera olika sätt. Jag har läst församlingsinstruktion, verksamhetsberättelser och budget, församlingens hemsida och dess tidning Wienbladet och skrifter om församlingens historia.

Under en vecka i månadsskiftet oktober-november 2021 besökte jag församlingen och följde dess verksamhet. Då fick jag möjlighet till många samtal, med församlingens präst och musiker, med ungdomsvolontären, med kyrkorådets ordförande och övriga kyrkorådsledamöter och med församlingsmedlemmar i olika åldrar och med skilda erfarenheter.

Jag träffade också en av de sju superintendenterna i den evangelisk-lutherska kyrkan i Österrike och ambassadrådet och ambassadsekreteraren på den svenska ambassaden i Wien. Vid en resa till församlingens utpost i Klagenfurt mötte jag borgmästaren i St. Veit och församlingsmedlemmar i Klagenfurt. På väg till Wien hade jag möjlighet att träffa församlingens kontaktperson i Budapest.

Utredningar som gjorts i andra församlingar i Svenska kyrkan i utlandet har hjälpt mig med upplägg och frågeställningar.

Landet Österrike.

Österrike är verkligen en stat mitt i Europa. Det gränsar till Tyskland och Tjeckien i norr, Slovakien och Ungern i öster, Slovenien och Italien i söder och Schweiz och Liechtenstein i väster.

Österrike är en parlamentarisk representativ demokrati som består av nio förbundsländer.

Religionens roll i Österrike.

Kristendomen är stark i Österrike. Efter andra världskriget tillhörde nästan 90 procent av befolkningen den romersk-katolska kyrkan och 6 procent de evangeliska kyrkorna, huvudsakligen den lutherska. Sekulariseringen började under 1970-talet och återspeglade sig i att fler och fler människor valde att inte tillhöra något trossamfund. Under 1990- och 2000-talet avslöjades flera fall av sexuella övergrepp på barn i katolska skolor, på barnhem och andra institutioner. De hade begåtts av vanliga präster men även av Wiens ärkebiskop. Denna utveckling förstärkte trenden att människor valde att gå ur den romersk-katolska och även den evangeliska kyrkan. Trots detta är fortfarande mer än två tredjedelar av befolkningen kristna. Ca 60 % av befolkningen är katoliker. 3,5 % är medlemmar i den evangelisk-lutherska kyrkan (EKÖ).

Svenska kyrkan i Wien har ett avtal med EKÖ och uppfyller de kriterier som krävs för att räknas som ett trossamfund. Det innebär att Svenska kyrkan har den österrikiska statens beskydd att utöva sin religion i dess svenska form i Österrike. Att räknas som trossamfund ger en rätt t.ex. att ringa i kyrkklockorna, att offentligt gå i procession och Luciatåg m.m. utan speciellt tillstånd. Ett trossamfund har också en del ekonomiska fördelar, som att vissa inkomster inte beskattas. Ett godkänt trossamfund räknas som en allmännyttig verksamhet till skillnad från en vanlig förening.

Islam är det största icke-kristna trossamfundet, framför allt beroende på invandring från Balkan och Turkiet.

Sedan 2013 erkänner staten totalt 16 trossamfund, bland andra ortodoxa kyrkor, buddhism och Jehovas vittnen. Detta ger dessa trossamfund rätt till gemensam offentlig religionsutövning samt självständig organisation och förvaltning av dess inre angelägenheter. Dessutom har de rätt att hålla religionskunskapsundervisning i offentliga skolor eller privata skolor med offentlig rätt, och omfattas av gynnsamma skatteregler.

Svenska kyrkan i Österrike

Historia

Den svenska församlingen i Wien räknar år 1922 som sitt födelseår och kommer att fira hundraårsjubileum på den helige Mikael's dag i oktober i år.

1922 köpte Svenska Israelmissionen (SIM) ett hus på Seegasse 16, och dess arbete, som pågått sedan slutet av 1800-talet, fick en fast mötesplats med möjlighet till gudstjänstfirande. Men det finns källor redan från 1700-talet som berättar om hur det svenska sändebudet i Wien inbjöd till gudstjänster, först i sin bostad och senare i kapell som fanns till svenskarnas förfogande.

Under mellankrigstiden byggde SIM upp en verksamhet som kom att få stor betydelse. Den innebar förutom mission bland Wiens många judar, också en stor omsorg om de judekristna som kom som flyktingar till Wien efter Hitlers maktövertagande i Tyskland år 1933. Ett hus som inköpts 1934, Schwedenheim, blev ett ålderdomshem för äldre judekristna. Mer och mer tyngd lades under denna tid på

det sociala arbetet. Soppköksverksamhet startades och en utvandringsbyrå inrättades. En svensk präst, Göte Hedenquist fanns på plats sedan 1936. Diakonissan Anna-Lena Pettersson arbetade i Wien till dess hon var tvungen att på grund av kriget lämna staden 1941.

Efter kriget kom syster Anna-Lena tillbaka och arbetade på uppdrag av Rädda Barnen. Hon blev sedan aktiv i de hjälporganisationer som organiserades efter revolutionerna i Ungern 1956 och i Tjeckoslovakien 1968. Tolerans mellan människor av olika tro, inte minst dialog mellan kristna och judar var grundbultar i syster Anna-Lenas arbete, samtidigt som hon varje månad ordnade en gudstjänst för svenskarna i Wien.

Till att börja med kom en svensk präst från Schweiz eller Berlin till Wien fyra gånger per år för att hålla gudstjänst. Tankar på en svensk kyrka i Wien tog allt tydligare form och började med en insamling av pengar bl.a. genom svenska julbasarer från 1978. Behovet av en svensk präst i Wien blev allt tydligare. 1982 beslöt Svenska kyrkan att sända en präst till Wien. Då hölls fortfarande de svenska gudstjänsterna på Seegasse 16, som vid det här laget hade köpts av den evangelisk-lutherska församlingen i Wiens innerstad och nu hette Messiaskapelle.

1986 hittade Svenska kyrkan sitt hem på Gentsgasse 10, där församlingen fortfarande har sitt gudstjänstrum, sina församlingslokaler och sina tjänstebostäder.

Rädda Barnen och Röda Korset hade en stark närvaro i Wien efter andra världskriget. Hjälparbetare och förnödenheter skickades till Österrike. Stora bespisningsaktioner genomfördes, då upp till 11.000 liter soppa lagades varje dag och serverades till Wiens 3-6-åringar. Schwedensuppe är fortfarande ett känt begrepp i Österrike. Ett 30-tal barnhem kunde med svensk hjälp återuppta sina verksamheter efter de hårda krigsåren. Sverige har ett gott rykte och är ett känt land i Österrike, betydligt mer känt än vad Österrike är i Sverige.

Målgrupper och medlemmar

Församlingens pastorala område omfattar Österrike, Tjeckien, Slovakien och Ungern. Ca 5000 svenskar eller svensktalande bor inom församlingen. Huvuddelen, ca 2/3, bor permanent eller under längre tid i området. Den största rörligheten finns bland studerande och yngre familjer.

Många svenskar kommer också som turister till församlingens område. Det är skidturister och vandrare, kulturturister, tågloffare och andra som kommer till Österrike och dess grannländer.

Församlingen har knappt 400 betalande medlemmar. Under pandemin har de betalandes antal sjunkit drastiskt, troligen beroende på att man under denna tid inte kunnat komma till kyrkan. En aktion för att påminna tidigare medlemmar om att betala sin årsavgift pågår. Förutom de betalande medlemmarna finns också en stor grupp stödjande besökare och delaktiga som inte är formella medlemmar.

En del av de församlingstillhöriga tillhör även sin lokala församling i den österrikiska evangelisk-lutherska kyrkan.

En liten del av besökarna är turister.

Genom de svenska ambassaderna i Wien, Budapest och Prag knyts kontakter liksom genom Svenska skolan och svenska organisationer i området. Bland dessa finns nätverket Svea, för svenska kvinnor i utlandet, Svenska handelskammaren och företaget med svensk anknytning och svenska anställda.

En del företagskontakter finns och ett par försök att få sponsorstöd har gjorts, dock hittills utan resultat.

Personal och ideella medarbetare.

Församlingen har två heltidsanställda, utsända och betalda av Svenska kyrkan i utlandet, en präst och en assistent med musikalisk inriktning.

Församlingen anställer med lokala medel årligen en volontär, en oftast ung person, som rekryteras från Sverige.

Begränsade timanställningar för t.ex. städning är också lokalt finansierade.

Övriga medarbetare, som kyrkoråd, kyrkvårdar, gruppleddare, basaransvariga och kontaktpersoner på orter utanför Wien, arbetar ideellt.

Kyrkoherden leder och fördelar arbetet.

Kyrkoråd

Församlingens kyrkoråd har ett övergripande ansvar för administration, ekonomi och fastighet. Kyrkorådets ledamöter är alla delaktiga i och har ett stort engagemang för församlingens liv och verksamhet.

I kyrkorådet sitter, förutom kyrkoherden, åtta personer. Dessa är permanent eller för en begränsad tid bosatta i Wien. En person från ambassaden ingår i kyrkorådet.

Lokaler

Församlingen hyr sedan 1986 sina lokaler på Gentzgasse 10 av ett kommunalt bostadsbolag.

Huset, som har en historia som går tillbaka till 1500-talet, var från 1600-talet fram till 1920 ett kloster i Barnabiterorden. På 1900-talet förföll det, men renoverades 1980.

Hysesavtalet som skrevs 1986 skrevs om 2015 och ägs av Svenska kyrkan i Wien.

Församlingen betalar 30000 euro per år i hyra.

I huset finns kyrksalen, Sala Terrena, en gång refektorium/matsal för barnabitermunkarna. Där finns också kök och kaférum, kontor, samt två församlingssalar, det ena inrett som lekrum, en trappa upp. Dessutom finns bostad för präst- och assistentfamiljen och en liten bostad för volontären.

Den finska församlingen i Wien hyr lokalerna för gudstjänst vissa söndagar och hyr också ett kontorsrum i en del av huset.

Den isländska församlingen i Wien hyr kyrkorummet för gudstjänst ibland.

En del av församlingslokalerna hyrs också då och då ut till konserter och liknande evenemang.

Verksamhet

Gudstjänst

Ett mål för församlingsarbetet i Wien är "att gudstjänsten ska vara pulsslagen i församlingens liv och en öppen gemenskap där var och en kan finna sin plats". Detta uppfylls genom att gudstjänst firas varje sön- och helgdag under året utom den tid då kyrkan är stängd, dvs. vecka 1 och 2 samt under juli och augusti. Under pandemin har ibland flera mässor firats varje söndag för att med gott utrymme ge plats åt alla som vill komma till gudstjänst.

Barnen är med i gudstjänsten från början men får under Ordets gudstjänst gå till sin egen "barnens gudstjänst".

Veckomässa firas varje onsdag och fyra morgnar i veckan hålls tidebön.

Dop, välsignelse av vigsel eller begravningsgudstjänst firas när önskemål om detta finns, i Sala Terrena, i annan kyrka eller på annan plats, inom- eller utomhus. Precis som i Sverige har många dop och vigselvälsignelser fått skjutas upp under pandemin, men några har hållits också under pandemiåren.

Undervisning

En barngrupp träffas i församlingens lokaler två gånger i veckan för lek och undervisning.

Barnens gudstjänst varje söndag är en viktig del av församlingens dopundervisning. Konfirmander får sin undervisning i kyrkan. Den senaste konfirmandgruppen bestod av 6 ungdomar och konfirmerades våren 2021.

Grupperna Yngre i Wien för 13-18-åringar, Ung i Wien för unga vuxna och Seniorgruppen träffas regelbundet till samtal om liv och tro.

Diakoni

Ett diakonalt tänkande och ansvar präglar församlingens arbete. För en del av seniorerna är seniorträffen ett av få tillfällen till socialt umgänge. Enskilda samtal har ofta en diakonal prägel. Önskan om hembesök är vanliga och den önskan har naturligtvis förstärkts under pandemin, då många inte kunnat komma till kyrkan. Det finns en besöksgrupp av ideella medarbetare i församlingen. Kyrkorådet har även avdelat en person för att ta särskilt ansvar för diakonin.

I församlingens kris- och katastrofberedskap ingår samarbete både med Svenska skolan och Sveriges ambassad.

Församlingen förvaltar även syster Anna-Lenas fond. Där har kyrkoherden möjlighet att hämta mindre belopp för särskilda diakonala insatser.

Församlingen har tidigare haft ett diakonalt samarbete med den evangelisk-lutherska kyrkans olika lokala verksamheter, framför allt i Wien. Detta samarbete har varierat genom åren. Kontakter finns och upprätthålls även om detta arbete just nu går på sparlåga.

Ett samarbete som dock är igång nu är ett utbyte med svenska socialarbetare i utbildning som gör praktik på den evangelisk-lutherska kyrkans härbärgen, Häferl, i Wien.

Ett diakonalt samarbete med Altkatolische Kirche i Wien ska påbörjas. Pandemin har hindrat detta från att bli verklighet men målet kvarstår.

Mission

Församlingen har en hög medvetenhet om sin grundläggande uppgift att i all sin verksamhet och i alla sina möten göra Jesus Kristus känd, älskad och efterföljd. Ambitionen att vara synlig och tydlig med sitt budskap finns i körer och samtalsgrupper, i möten med Svenska skolan och med ambassaden, med föreningar och företag etc.

Den stora julbasaren är ett tecken på en synlig kyrka och en tro som är angelägen och skapar många samtal, både under förberedelserna och i genomförandet. Att många samtal i det sammanhanget har djupnat blev en överraskande effekt av de nya arbetsformerna under pandemin.

Församlingen gör sig också synlig genom sitt veckobrev som har ca 400 prenumeranter och genom Wienbladet som finns både som trycksak och digitalt. De 800 prenumeranterna får här både information om församlingens verksamhet, möten med kända och okända i och runt om församlingen och kunskap och reflexioner i kristen tro.

Även sociala medier används för information om vad som händer i församlingen och för att bygga nätverk kring dess liv.

Musik

Musiken är en självklar del av församlingens missionsarbete. Församlingens musiker, som är en ytterst kompetent diplomorganist, leder kyrkokör och två barnkörer.

Hennes kompetens ger henne goda ingångar i Wiens och Österrikes musikliv, just nu bl.a. genom ett projekt kring svenska kvinnliga tonsättare.

Den svenska nationaldagen, liksom Luciadagen, firas med stora musikgudstjänster.

Även vid andra festligheter, som Valborgs- och midsommarfirande är musiken en viktig del, liksom givetvis i den återkommande veckorytmen i församlingens liv.

Arbete utanför Wien

Församlingen i Wien har också ansvar för det svenska gudstjänstlivet och den pastoral omsorgen för svenskar i övriga delar av Österrike och i ett par av de angränsande länderna.

Två gånger per termin firas svensk gudstjänst i Klagenfurt och Salzburg, i Budapest och Prag. Önskemål om svenska gudstjänster har också kommit från turistorten Bad Gastein men där har ännu inga gudstjänster hållits.

I Slovakien bor endast ett fåtal svenskar och någon sammanhållen grupp av svenskar i landet tycks inte finnas. Prästen i Wien har vid några tillfällen haft dop i Slovakien, men något lämpligt sammanhang för större gudstjänster har ännu inte visat sig där.

Under mitt besök i Wien fick jag tillsammans med kyrkoherden vara med vid en gudstjänst i Klagenfurt och träffa delar av den svenska gruppen som regelbundet samlas där. Det blev uppenbart att Svenska kyrkan har stor betydelse både för de svenskar som bott länge i Österrike och för dem som är där för en kortare tid.

Vid besöket i Klagenfurt träffade vi också borgmästaren i St. Veit, en ort strax utanför Klagenfurt. Borgmästaren, Martin Kulmer, uttryckte stor uppskattning av kontakterna med Sverige och svenskarna. Minnet av de insatser som gjordes genom die Schwedensuppe och på andra sätt efter andra världskriget lever fortfarande kvar och många kontakter har hållits vid liv och bevarats.

Borgmästaren var angelägen om fortsatta täta relationer. Ett konkret resultat av vårt besök i St Veit blir kontakter och eventuell medverkan från den svenska församlingen vid en musikfestival kommande höst.

I samband med gudstjänsterna på de olika orterna ges möjlighet till samtal och hembesök och till kyrkliga handlingar när prästen, och ibland också någon annan, är på plats. I Prag hålls gudstjänsten i den anglikanska kyrkan, på de andra orterna varierar det vilken kyrka som finns tillgänglig att låna.

I Budapest finns en flygbas med svensk bemanning. Prästen i Wien har fortlöpande kontakt med förbandschefen och har hållit korum och undervisat konfirmander där. Svenskar på flygbasen har också deltagit i församlingens julmarknadsförberedelser. I Prag finns en träffpunkt varje månad då en inbjudan till Ung i Prag går ut till studenter och andra unga. En av kyrkorådsledamöterna i Wien åker regelbundet till Prag och håller i detta och ger möjlighet till gemenskap och samtal kring smått och stort i livet.

Vid något tillfälle har den svenske prästen också åkt till norra Italien för att ha dop eller annat, detta som en hjälp till prästen i Rom som då hade betydligt längre avstånd till den plats där en svensk präst efterfrågades.

Ekumenik

Församlingen tar en aktiv del i det ekumeniska arbetet i Wien.

På Annandag Pingst firas varje år gudstjänst tillsammans med de övriga nordiska kyrkorna. Relationen med den Evangeliska österrikiska kyrkan är god och sedan 2007 finns ett officiellt avtal skrivet mellan denna kyrka och Svenska kyrkan. Wiens superintendent uttryckte vid vårt möte en önskan om ett närmare samarbete, med t.ex. predikoutbyte och samverkan kring praktik för ungdomar.

Teologiskt tycks den evangelisk-lutherska kyrkan i Österrike befinna sig närmare den reformerta grenen av protestantismen än vad vår kyrka, med sin trohet till Confessio Augustana gör. Liturgiskt står nog vår kyrka närmare den anglikanska kyrkan med vilken den svenska församlingen i Wien också har en god relation.

Med den gammalkatolska församlingen finns också goda kontakter vilket de tidigare nämnda planerna på diakonal samverkan visar. Svenska kyrkans församling har också kontakter med ett par katolska församlingar i sitt närområde.

Samhälle

För Svenska ambassaden är församlingen i Wien viktig, det framgick tydligt i samtalet med ambassadsekreteraren och ambassadrådet. Att en person som arbetar på ambassaden, visserligen på frivillig och ideell basis, finns med i kyrkorådet understryker detta.

Ambassaden ser kyrkan som en del i att främja kunskapen om och intresset för Sverige för österrikarna och pekar på församlingens verksamhet, naturligtvis inte minst kring de stora helgerna, som en del i detta.

Men det ambassaden framför allt pekar på är kyrkans viktiga roll för människor vid kris och katastrofer. Det handlar om stöd vid sjukdom och olyckor, där skidturismen

ju för med sig vissa risker för olycksfall, sjukhusinläggningar etc. Oftast är det lyckligtvis inte stora katastrofer som blir medialt synliga som inträffar, men för enskilda människor blir deras olycka en katastrof, särskilt när den inträffar i ett annat land med andra rutiner och där språket ofta är ett kommunikationshinder. Där behöver vi kyrkan, säger ambassaden.

Församlingen gör också utifrån avstämning eller på uppdrag av ambassaden besök hos svenskar som hamnat i fängelse, där detta önskas av den intagne.

Man pekar också på behovet av stöd för i första hand unga människor som kommer för att arbeta eller studera och av olika anledningar hamnar i själslig eller andlig kris. I sådana sammanhang är kyrkans kompetens oundgänglig, framhåller ambassadens företrädare.

Den svenska församlingens krisplan har tagits fram i dialog med Svenska ambassaden. Församlingen och ambassaden ingår i varandras beredskapsplaner för eventuella kriser. Detta gäller inte bara ambassaden i Wien utan alla tre ambassaderna inom församlingens territorium. I Bratislava finns ingen ambassad. Ambassaden i Wien har ansvar för att representera Sverige också i Slovakien. En viss samplanering och samövning utifrån krisplanerna sker tillsammans med ambassaderna.

Ekonomi

Den svenska församlingen i Wien har en, utifrån nuvarande förutsättningar, ganska stabil ekonomi. Målet att ha en budget i balans har dock inte kunnat uppnås de senaste åren och även 2022 års budget räknar med underskott. Det finns dock en buffert som kan täcka upp detta.

Ungefär två tredjedelar av budgetens inkomster kommer från den årliga julbasaren. Församlingens medlemmar betalar en årlig medlemsavgift som är 60 euro för vuxna, 120 euro för en familj, 40 euro för pensionärer och 10 euro för studenter och arbetssökande.

Den som betalar kyrkoskatt/kyrkoavgift till den evangelisk-lutherska kyrkan i Österrike (EKÖ) kan välja att i stället betala skatten till Svenska kyrkan i Wien. Kyrkoskatten i Österrike är avdragsgill upp till 400 euro.

EKÖ uppmanar genom annonser och på annat sätt sina medlemmar att betala sin kyrkoavgift. Men den kyrkoavgiften kan alltså likaväl betalas till Svenska kyrkan i Wien, som då meddelar EKÖ att avgiften är betald. Det är viktigt eftersom somliga kyrkomedlemmar har dubbelt kyrkligt medlemskap, men då slipper påminnelser från EKÖ. Svenska kyrkan i Wien får behålla hela kyrkoavgiften, utan att någon avgift för centrala tjänster dras av – vilket sker för de österrikiska EKÖ-församlingarna.

Under pandemin har antalet betalande medlemmar minskat. Det finns en ambition att påminna och driva på tidigare medlemmar, deltagare i olika verksamheter och vänner till församlingen att nu på nytt eller för första gången bidra med sin medlemsavgift. Likaså avser församlingens ansvariga att stärka informationen om möjligheten att betala sin skatt till Svenska kyrkan i Wien. Påminnelser om både medlemsavgift och kyrkoskatt görs regelbundet i församlingens veckobrev och genom personliga påminnelser.

Att ha en anställd volontär från Sverige kan de lokala inkomsterna klara av. Verksamhetskostnaderna ryms också i församlingens lokala budget. Men för att ha präst och assistent långsiktigt heltidsanställda är bidrag från SKUT nödvändigt.

Reflexioner

Det arbete som jag har sett i Svenska kyrkan i Wien är ett gott arbete. Med gudstjänsten som centrum är församlingen en god mötesplats för svenskar i Wien med omnejd och fyller viktiga andliga och sociala behov för många.

Kyrkorådets engagemang och ideella insatser är imponerande och föredömliga. De anställdas vilja och förmåga att ta itu med vad som behövs vare sig det gäller själavård eller soptömning är naturligtvis nödvändigt i en församling med ett litet arbetslag men ändå uppmuntrande att se.

Att församlingen har ett hemställe och ett eget gudstjänstrum är betydelsefullt. Det uttryckte flera av dem jag mötte. Huset och kyrkorummet är en viktig plats att ständigt återvända till och att utgå ifrån.

För församlingens medlemmar är kyrkan ett viktigt sammanhang. En del av dem är väl rotade i Österrike men dock mycket angelägna om att få fira gudstjänst och samtala på sitt modersmål. Andra har inte bott så länge i Wien och har församlingen som en trygg plats mitt i det som är annorlunda.

Några studenter träffade jag i kyrkan men förvånades över att det inte var fler. Några turister mötte jag inte, möjligen beroende på att oktober-november inte är en stor turistsäsong, men det tycks inte vara så många turister som kommer till den svenska kyrkan. Trolige har pandemin ytterligare minskat på både turisternas antal och kyrkbesöken. Och många av Österrike-turisterna åker ju till andra platser i landet. Att Österrike är ett land mitt i Europa med många angränsande länder blev tydligt för mig i mötet med Wien-församlingen. Församlingen har verkligen ett stort pastoralt område.

Det var också intressant att inse att Sverige är mycket mer känt i Österrike än vad Österrike är i Sverige. Detta beror uppenbarligen på sociala och diakonala insatser som getts och gjorts för längesen men som lever kvar. En syster Anna-Lena kan ha betydelse långt efter det att hennes arbete upphört. Det goda vi gör och en modig närvaro får ringar på vattnet.

Mötet med ambassaden förstärkte min bild av det viktiga i att kyrkan finns mitt i byn och i dialog med det omgivande samhället. Vi är kulturbärare som kyrka och det blir väldigt tydligt när vi befinner oss utanför Sveriges gränser. Det är fint att vara det. Vi är också hoppets bärare i svåra situationer. Det är ju vad ambassaden förmedlar när den talar om kyrkans närvaro som en nödvändighet i kris och katastrofer. Där står vi för något som staten inte kan ge. Samverkan mellan SKUT-församlingar och ambassader har något att säga till kyrkan hemma i Sverige om mod till dialog och att erbjuda våra tjänster.

Det ekumeniska arbetet är inte så tydligt nu i pandemitider men kontakter finns både med den evangelisk-lutherska kyrkan, anglikanerna och gammalkatolikerna.

Organisatoriskt ligger den evangelisk-lutherska kyrkan närmast men vad jag förstår känns anglikanerna nog så nära, både teologiskt och liturgiskt. Samarbete och kontakter finns med båda och diakonala insatser tillsammans med gammalkatolikerna är på gång.

Framtidstankar

Ska Svenska kyrkan fortsätta att ha en församling i Wien?

Jag har mycket svårt att tänka mig något annat. Det finns många svenskar i Wien, det finns svenska studenter och turister runtom i Österrike, och Österrike har många angränsande länder där vi som kyrka också behöver vara tillgängliga för svenskar som vistas där under längre eller kortare tid.

Hur kan församlingen bättre finnas till för turister? Kanske genom regelbundna gudstjänster på några turistorter. Eller genom ett par veckors kontinuerlig närvaro i de tätaste turistområdena under den mest intensiva turistsäsongen? Går det att hitta kontaktpersoner på några av turistorterna månntro?

Kan kyrkan i Wien bli mer känd för de turister som kommer till staden? Finns det behov av detta eller är det skid- och vandringsorterna som ska prioriteras?

Hur kan kyrkan nå fler svenska studenter? Att komma som student till en ny stad i Sverige är nog så utmanande och att komma till ett annat land kan kräva ännu mer av omställning. Kyrkan har ju en rik musiktradition och skulle kanske kunna knyta an till den och på så sätt hitta en anknytningspunkt med dem som kommer till musikstaden Wien för utbildning och fördjupning. Studentpräster finns ju i de flesta länder och vid de flesta lärosäten. Finns det en ingång i det österrikiska studentlivet den vägen?

Kan ekumeniken stärkas? Skulle en förstärkt ekumenik kunna frigöra resurser för turistorter och studentkontakter? Hur kan man samarbeta kring detta, verksamhetsmässigt, lokalmässigt?

Hur kan församlingens ekonomi stärkas? Om fler medlemmar och fler stödjare fick klart för sig hur viktigt deras bidrag är, skulle då inte fler välja att betala sin medlemsavgift och fr.a. sin kyrkoskatt till den svenska församlingen. En rejäl kampanj för detta skulle kunna göra skillnad.

Det är uppenbart att den svenska ambassaden i Wien, och vad jag kan förstå också ambassaderna i grannländerna, uppskattar Svenska kyrkans arbete. Kan ambassaden på något sätt bidra ekonomiskt till vissa diakonala och kulturella insatser? Hur kan samarbetet med ambassaderna stärkas?

I församlingen finns nu två personer som är anställda av SKUT i Sverige. Det är önskvärt att det också i fortsättningen finns två fasta tjänster, framför allt för att ensamarbete på sikt är varken kreativt eller hälsosamt, men också för att det skulle vara betydligt svårare att rekrytera om det bara fanns en tjänst. Möjligen kan man tänka sig att minska tjänstgöringsgraden på den ena tjänsten, men även det skulle försämra rekryteringsmöjligheterna.

Att ha en egen lokal med tillhörande tjänstebostad bidrar också till att göra tjänsterna mer attraktiva. Det bidrar naturligtvis också till församlingens hemkänsla. Kan lokalerna hyras ut mer för att ge lite ytterligare inkomster? Kan volontärlägenheten hyras ut under de månader då det inte finns någon volontär? Det skulle inte göra en stor skillnad men en liten.

När jag har tittat på det arbete som Svenska kyrkan gör i Wien har mina tankar och funderingar på SKUT:s arbete i Sverige dragit igång. Många människor reser mycket och en del av dem möter våra utlandsförsamlingar. Kan vi öka engagemanget för Svenska kyrkan i utlandet genom att bättre berätta om våra församlingar utomlands och uppmuntra till besök? Hur många församlingar i Sverige har SKUT-ombud idag och hur går informationen om vårt arbete runtom i världen till?

En genomlysning av utlandskyrkans arbete behöver också ha med sig frågan om hur engagemanget och arbetet för Svenska kyrkan i utlandet ser ut i Sverige. Ökad information och utvidgat engagemang skulle förmodligen bättra på våra insamlingar hemma.

Avslutning

Med dessa iakttagelser från Svenska kyrkan i Wien och med dessa frågor och funderingar för framtiden överlämnar jag nu min utredning till Rådet för Svenska kyrkan i utlandet och till utlandsarbetets kansli.

Tack för förtroendet att få göra denna utredning. Att vårt utlandsarbete är viktigt och betydelsefullt för många har mitt utredningsarbete tydligt bekräftat för mig. Det bör vidareutvecklas och förnyas.

Att det som sker i utlandskyrkan har mycket att lära vårt församlingsarbete i Sverige har jag sett ännu tydligare än förr när jag fått fördjupa mig i Wien-församlingens arbete. Där finns ett tanke- och idéutbyte som bör fortsätta och förstärkas.

Umeå den 5 februari 2022

Lisa Tegby